DEZVOLTAREA REGIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ECONOMICE EUROPENE

Diana BRADU

CZU: 332.1(478):339.923:061.1 UE dianabradu7@gmail.com

The research examines how European economic integration affects regional development in Moldova. It analyzes policies and frameworks, highlighting the importance of effective management to ensure balanced growth. The study emphasizes EU support and outlines potential scenarios for Moldova's economic performance. In summary, it underscores the significance of European integration for Moldova's regional development.

Actualitatea și importanța cercetării. Prin analizarea dezvoltării regionale a Republicii Moldova în contextul integrării economice europene, ne propunem să evaluăm impactul acestui proces asupra diferitelor regiuni ale țării, evidențiind atât oportunitățile, cât și provocările specifice fiecăreia. Scopul nostru este să conturăm o perspectivă cuprinzătoare asupra modului în care integrarea europeană poate stimula dezvoltarea regională și să identificăm modalități de gestionare eficientă a acestui proces în beneficiul tuturor cetățenilor moldoveni.

Scopul cercetării constă în analiza dezvoltării regionale și înțelegerea impactului integrării economice europene asupra disparităților regionale din Republica Moldova și identificarea factorilor cheie ce influențează dezvoltarea regională în contextul integrării economice europene, inclusiv aspecte economice, sociale, politice și geografice pentru promovarea unei dezvoltări echilibrate și durabile în toate regiunile țării.

Republica Moldova a demarat eforturi semnificative pentru dezvoltarea regională începând cu adoptarea Legii nr. 438-XVI în 2006. Aceasta a definit regiunile de dezvoltare și a instituționalizat instrumente specifice. Orientarea către politici europene din 2009 a accelerat progresele în domeniul dezvoltării regionale, cu crearea unui departament dedicat la Ministerul Dezvoltării Regionale și Agențiile de Dezvoltare Regională Centru, Nord și Sud. Sprijinul UE pentru acest proces a fost evident încă din 2010. Acordurile cu UE, inclusiv Acordul de Asociere, au consolidat angajamentul pentru dezvoltarea regională și cooperarea transfrontalieră. Strategia Națională de Dezvoltare Regională (2010–2019) a stabilit direcțiile și principiile pentru creșterea competitivității și coeziunii teritoriale. La nivel național, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDRL) are rolul de a promova și coordona politica de dezvoltare regională. La nivel regional, Consiliile Regionale pentru Dezvoltare (CRD) și Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR) implementează strategiile și programele de dezvoltare regională. Aceste instituții au un rol esențial în procesul de dezvoltare regională în Republica Moldova.

Politica de dezvoltare regională în Republica Moldova reprezintă o prioritate națională și implică coordonarea și contribuția atât a autorităților centrale, cât și a celor locale, într-un proces participativ dedicat implementării proiectelor și programelor regionale. Scopul acestei politici este să creeze condiții favorabile pentru creșterea veniturilor, ocuparea forței de muncă și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, prin susținerea inițiativelor locale, atragerea investițiilor și promovarea întreprinderilor mici și mijlocii, precum și prin dezvoltarea infrastructurii. O nouă paradigmă a dezvoltării regionale a fost adoptată recent, cu obiectivul general de a crește competitivitatea și dezvoltarea durabilă a fiecărei regiuni, ajustând disparitățile și îmbunătățind calitatea vieții cetățenilor. Această schimbare a determinat și o ajustare a definiției dezvoltării regionale, conform legii, pentru a reflecta noul obiectiv general. Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR) 2022-2028 este principalul document strategic care guvernează dezvoltarea regională în Republica Moldova și este în deplină concordanță cu politica europeană de dezvoltare regională și cu Agenda globală de Dezvoltare Durabilă 2030.

Cu toate acestea, persistă încă unele probleme și necesități în sfera dezvoltării regionale, care trebuie abordate prin implementarea eficientă a SNDR 2022-2028. Pentru a atinge obiectivele strategice, este necesară consolidarea eforturilor tuturor actorilor și instituțiilor implicate la diferite niveluri de administrare. Astfel, se va putea consolida coeziunea economică, teritorială și socială, îmbunătățind în același timp competitivitatea regională și calitatea vieții cetățenilor. Implementarea politicii de dezvoltare regională în Republica Moldova se confruntă cu provocări, precum lipsa unui mecanism integrat și unitar de planificare, gestionare și coordonare, și necesită ajustări pentru a asigura o dezvoltare regională sustenabilă și echilibrată.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) în Republica Moldova se confruntă cu dificultăți în promovarea tuturor reformelor necesare pentru dezvoltarea regională la nivelul Comisiei Interministeriale de Politică Sectorială (CIPS), iar coordonarea activităților ministerelor membre ale Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR) este insuficientă. Există o lipsă de sinergie în utilizarea fondurilor, iar Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR) solicită mai multă autonomie pentru a cofinanța și implementa proiecte internaționale. Parteneriatele regionale sunt nedefinite și insuficient dezvoltate, iar autoritățile publice locale (APL) și cetățenii nu participă integral la reformele pentru dezvoltare regională. Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDR) este considerat eficient, dar este limitat de natura sa derivată din colectările la bugetul de stat. Procentul de 1% din veniturile aprobate ale bugetului de stat este insuficient pentru implementarea politicii de dezvoltare regională conform politicii de coeziune a UE. Disparitățile majore de dezvoltare în Republica Moldova nu sunt observate între cele patru regiuni de dezvoltare, ci mai degrabă în cadrul acestora, cu o accentuare pe dimensiunea urban-rural.

Provocările majore includ ruralitatea excesivă și lipsa unei viziuni strategice pentru dezvoltarea teritorială și spațială. Politicile actuale se concentrează pe in-

frastructura de utilități și drumuri, iar lipsa unui cadru de reglementare privind regionalizarea serviciilor limitează creșterea inițiativelor. Municipiul Chișinău este un centru economic major, iar sectoarele economice prioritare includ fabricarea de produse informatice, electronice și optice, telecomunicații și programare. În Regiunea Nord, agricultura și prelucrarea produselor alimentare sunt sectoare importante, în timp ce în Regiunea Centru, industria textilă și producția alimentară rămân vitale. În Regiunea Sud, producția alimentară și vinicolă domină, iar în UTA Găgăuzia, prelucrarea produselor alimentare și producția de băuturi sunt semnificative pentru dezvoltare.

Analiza regională relevă diversitatea sectorului economic și a provocărilor în Republica Moldova și în Europa Centrală și de Est. Fiecare regiune are propriul său potențial de creștere, iar politica de dezvoltare regională trebuie să țină cont de aceste diferențe și să adopte abordări adaptate și complementare. În Republica Moldova, provocările majore în dezvoltarea urbană, cum ar fi gradul scăzut de urbanizare și fragilitatea arhitecturii urbane, necesită politici și strategii sistematice la nivel național pentru a fi abordate eficient.

Politica de dezvoltare regională a Uniunii Europene (UE) are ca obiectiv reducerea disparităților economice și sociale între regiuni, cu fonduri europene alocate pentru diverse proiecte în regiunile mai puțin dezvoltate, sprijinind astfel coeziunea economică și socială în UE. În Europa Centrală și de Est, țările precum Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Polonia și România se concentrează pe restructurarea industrială, dezvoltarea sectorului privat și îmbunătățirea condițiilor de viață în toate regiunile. Principalele obiective includ reducerea discrepanțelor regionale, creșterea nivelului de trai și stimularea inițiativelor la nivel regional și local. Fondurile europene, precum Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul Social European, sunt utilizate pentru sprijinirea proiectelor specifice în regiuni, iar parteneriatele locale și guvernarea asociativă sunt promovate pentru implicarea actorilor locali și regionali în procesul de luare a deciziilor. Experiența dezvoltării regionale în Europa Centrală și de Est reflectă angajamentul UE față de coeziune și solidaritate între statele membre și regiunile acestora, iar schimbul de bune practici și cooperarea între regiuni sunt promovate pentru stimularea dezvoltării durabile și echilibrate.

Concluzii. Dezvoltarea regională în Republica Moldova este strâns legată de relațiile cu UE, reflectate în politicile și instituțiile naționale. Cu sprijin financiar și tehnic, proiectele regionale sunt implementate în conformitate cu standardele UE. Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 vizează consolidarea abordării integrate, dar există provocări în implementare. Disparitățile regionale necesită o intervenție guvernamentală concentrată pe creșterea competitivității și asigurarea echității teritoriale. Integrarea în UE aduce oportunități, dar și provocări, iar implementarea reformelor este crucială pentru a maximiza beneficiile integrării europene. Astfel, Republica Moldova poate aspira la o dezvoltare mai sustenabilă, aliniată cu standardele europene.

Referinţe:

1. ALEEN, O. *Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe.* p. 4. Budapest: Allen & Overy LLP, 2006. [online]. Disponibil: https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=93
2. ANTONESCU, D.,: *Regional Development Policy in Context of Europe 2020 Strategy, Procedia Economics and Finance,* Volume 15, 2014, p.1092, disponibil: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114005619.
3. ANTONESCU, D. *Romanian regional development policy in context of European Union structure,* 2003.
4. Banca Mondială. Doing Business Report 2015, [online]. Disponibil: https://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2015
5. Banca Mondială. Moldova Trade Study, Note 2. Is the DCFTA Good for Moldova? Analysis of Moldova's Trade Options using a Dynamic Computable General Equilibrum Model. p.12. [online].

Recomandat
***Tatiana BUJOR**, dr., conf. univ.*